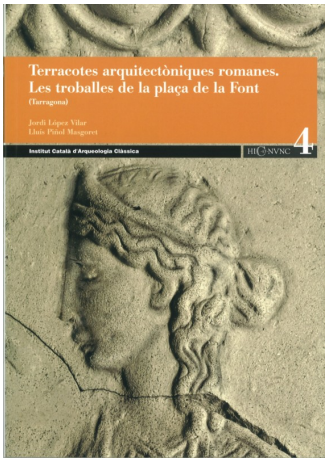
“Les lastres Campana de la plaça de la Font obren una nova perspectiva sobre el seu ús fora d’Itàlia”

Entrevista a Jordi López Vilar i Lluís Piñol Masgoret

Arran de la publicació de *Terracotes arquitectòniques romanes. Les troballes de la plaça de la Font (Tarragona)* (Publicacions de l’ICAC, 2008), parlem amb els arqueòlegs Jordi López Vilar (ICAC) i Lluís Piñol Masgoret.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Lluís Piñol i Jordi López van participar a l'excavació de la plaça de la Font (1995-1996) a través del Servei Arqueològic de la URV.

"Les lastres Campana de la plaça de la Font obren una nova perspectiva sobre el seu ús fora d'Itàlia"

Terracotes arquitectòniques romanes és una monografia sobre la cinquantena de fragments de terracotes arquitectòniques de la primera meitat del segle I dC trobades en l'excavació de la plaça de la Font de Tarragona els anys 1995 i 1996. La gran majoria de terracotes són antefixes, però també hi ha set lastres Campana, unes peces decoratives molt infreqüents fora d'Itàlia.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Què aporta aquest llibre?

Jordi López (JL): Aporta una sèrie d'objectes nous a Tarragona i permet plantejar noves hipòtesis sobre fabricació de peces, importació de models itàlics, etcètera. Obre, doncs, una via d'investigació nova.

No s'havien trobat peces com aquestes?

Lluís Piñol (LP): Sí, però a Hispània no amb el ventall i la quantitat amb què apareixen aquí.

Us esperàveu trobar-ne tantes?

JL: No. Un 40% de les terracotes arquitectòniques que hi ha al Museu Arqueològic van sortir d'aquesta excavació. És una quantitat molt gran.

LP: I a més amb la presència de lastres Campana amb motius decoratius que no s'havien documentat i que planteja una nova prespectiva sobre l'ús d'aquest element decoratiu fora de la península itàlica.

No se n'havien trobat a Tarragona?

JL: De lastres Campana en tota la península hi ha un petit fragment a Còrdova, un altre a Clunia i un altre al Museu Episcopal de Vic. La resta, provenen totes de Tarragona i del seu Camp. Concretament, dels jaciments de Tomoví i del Vilarenc. I ara de la plaça de la Font, on han sortit set plaques més.

LP: Alguna amb motius iconogràfics totalment diferents dels pocs que s'havien documentat fora de Tarragona.

Per exemple?

LP: «Engalament d'un hermes», que potser és l'únic model que tenim documentat fora d'Itàlia.

JL: També és rar que hagi aparegut una màscara i uns braços, que podrien ser exvots d'un santuari, perquè hi ha paral•lels d'això a Itàlia, del segle II aC. Però aquí no es coneix.

Abans dèieu que aquestes troballes eren importants per la fabricació de peces de ceràmica.

JL: Sota l'arena del circ es van descobrir restes de terrisseries. Els forns no es van trobar, però sí basses de decantació, restes de magatzems, trossos de peces mal cuites, etc. Això és prova que s'hi fabricava molta ceràmica comuna.

LP: Segons el director de l'excavació, Pere Gebellí, era un centre de producció de ceràmica des d'època augusta fins a època de Vespasià.

Exemples d’antefixes trobades a la plaça de la Font de Tarragona.

D’on treien la matèria primera?

LP: De les argileres d’allà mateix.

JL: Gràcies a l’anàlisi de pastes de les làmines primes que van fer Aureli Àlvarez i Anna Gutiérrez, hem pogut determinar bé que una antefixa i una lastra Campana són de fabricació itàlica. La nostra hipòtesi és que s’importen algunes peces i aquí en fan motlles i comença la producció local. És una producció molt limitada, sobretot pel que fa a les lastres Campana, que no són d’ús massiu com la ceràmica comuna: són peces per decorar façanes o patis interiors. Aquí potser només en fan per a un o dos edificis concrets.

Quin edificis?

LP: No ho sabem, perquè les lastres Campanes es poder fer servir en múltiples edificis: temples, termes… fins i tot en cases particulars. S’utilitzen sobretot a partir d’època

d'August en edificis públics, però després hi ha una assimilació d'aquesta decoració als edificis civils.

JL: En una vil•la de França, Clos-de-Serre, s'han trobat un munt de lastres Campana concentrades. Segur que vénen d'allí. El que els francesos plantegen és similar al que sembla que passa aquí: hi ha una importació de peces o de motllos, o bé un terrisser itinerant que fa com els impressors del segle XV, que van amb els seus tipus d'impremta amunt i avall!

La terracota sembla un material pobre comparat amb el marbre.

LP: Però és que durant aquest període a Tarragona no s'utilitza el marbre, sinó la pedra calcària. Les construccions marmòries a Tarragona es comencen a documentar en època flàvia. Abans el material de construcció bàsic és la calcària amb estucat pintat.

JL: A més, en la tradició itàlica —etrusca, per exemple— s'utilitza moltíssim la terracota. I els romans la continuen utilitzant fins que en època d'August comença la marmorització. La mateixa casa d'August al Palatí estava decorada amb lastres Campana!

Es poden considerar peces artístiques?

LP: Són peces fetes a motllo i totes s'assimilen als models originals. No hi ha una aportació creativa del ceramista.

JL: I a més creiem que feien motllos de peces ja existents, o sigui que la creació és mínima.

LP: Però això és ben normal! Les províncies són simulacres de Roma. En arquitectura es copien els clipeus, els models d'antefixa i de columna, els paràmetres de simetria… Les províncies imiten la capital o importen directament de la capital. Pel romà fer una còpia d'un model fet a Roma era un fet de prestigi; és associar-se a l'urbs.

Les peces que ressenyeu al llibre es poden veure?

JL: De moment no, però és possible que s'exposin perquè són peces importants. Suposo que algunes quedaran exposades en vitrines, sobretot les lastres Campana, que són peces quasi úniques... encara que fossin a motllo!

L'excavació de la plaça de la Font va donar altres materials a part de les terracotes.

JL: Sí, en aquesta excavació van sortir més de 50.000 fragments de ceràmica. És molt. Part del material s'ha estudiat, com les llànties i les imitacions de terra sigil•lada. Però queda tota la ceràmica comuna, la vaixella d'importació, de parets fines... També hi ha un conjunt de ceràmica del segle XV espectacular.

Carme Badia i Puig

Entrevista feta el novembre del 2009

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)